

PLUS-SIZE NENÁVIST

Zkoumání reakcí mladých českých lidí na
kybernenávist vůči lidem s nadváhou

Marie Jaroň Bedrošová

2024

Citujte prosím tuto výzkumnou zprávu jako:

Jaroň Bedrošová, M. (2024). *Plus-size nenávisť: Zkoumání reakcí mladých českých lidí na kybernenávisť vůči lidem s nadváhou*. Masarykova Univerzita.

Finanční podpora

Tento projekt je financován z Operačního programu Jan Amos Komenský – projekt „MSCAfellow6_MUNI“ č. CZ.02.01.01/00/22_010/0007541.

**Co-funded by
the European Union**

MSMT
MINISTRY OF EDUCATION,
YOUTH AND SPORTS

OBSAH

ÚVOD	4
KLÍČOVÁ ZJIŠTĚNÍ.....	4
METODA	5
VÝSLEDKY	6
Reakce přihlížejících a genderové rozdíly	6
Pasivita	7
Pozitivní reakce	9
Negativní reakce	10
PRAKTICKÁ DOPORUČENÍ	11
REFERENCE.....	12
APENDIX.....	12

ÚVOD

Tato výzkumná zpráva přináší výsledky průzkumu provedeného v rámci projektu *Kybernenávist vůči plus-size lidem ve zpravodajských médiích: Role přihlížejících ve zmírňování sociálních patologií* (CYBERPLUS). Data byla získána **od 1 030 českých lidí ve věku 16-25 let v červenci 2024**.

Kybernenávist zahrnuje různé formy online nenávistných projevů, předsudečného obsahu na internetu a online agrese, která je motivovaná předsudky a **cílí na osoby na základě jejich domnělé skupinové příslušnosti či skupinových vlastností**, jako je třeba etnicita, náboženství nebo sexuální orientace (Council of Europe, 2022; Machackova et al., 2020). Kybernenávist však může na lidi útočit také kvůli jejich **váze** nebo **vzhledu**. Může se to dít formou soukromých zpráv, ale také v rámci veřejných příspěvků na sociálních sítích či komentářů v online diskusích. Tato výzkumná zpráva se zaměřuje na kybernenávist útočící na lidi, kteří mají nadváhu nebo jsou plus-size a to ve formě zpravodajských příspěvků na sociálních médiích a komentářů u nich. Dotazovali jsme se mladých lidí na jejich reakce po zhlédnutí několika příkladů takových nenávistných či negativních zpravodajských příspěvků a komentářů. Při zkoumání jejich reakcí jsme rozlišovali **pasivitu**, **pozitivní** (podporující, pomocné) a **negativní** (škodlivé, poškozující) reakce.

KLÍČOVÁ ZJIŠTĚNÍ

Jak mladí lidé reagují na kybernenávist vůči lidem s nadváhou?

- **Nejčastější reakcí mladých lidí byla pasivita** (tj. nezasahování, žádná reakce), následovaná **pozitivními reakcemi** (např. nahlášení nenávistných příspěvků, blokování autorů, psaní pozitivních komentářů, zpráv nebo příspěvků o lidech s nadváhou). Nejméně časté byly **reakce negativní** (např. lajkování nenávistných příspěvků, psaní negativních komentářů nebo šíření nenávistného obsahu).
- **Muži častěji než ženy volili negativní reakce**, zatímco **ženy častěji reagovaly pozitivně**, např. nahlášením nenávistných příspěvků nebo blokováním autorů. V pasivitě nebyly zjištěny žádné genderové rozdíly.

Jak své reakce vysvětlují?

- Mladí lidé vnímali **váhu a vzhled jako otázky osobní svobody**, zdůrazňovali **empatii** vůči lidem s nadváhou a obecně **odmítali kybernenávist**.
- Menšina však ospravedlňovala negativní reakce a odkazovala při tom **na obavy o zdraví lidí s nadváhou** nebo na **svobodu projevu** na internetu.
- Pasivitu mladí lidé vysvětlovali snahou **vyhnout se konfliktu nebo obavou z vystupňování situace**. Někteří také vyjádřili obavy, že reakce by mohla vést k budoucímu vystavení podobnému obsahu kvůli **algoritmům na sociálních sítích** nebo ke **zvyšování dosahu** původního nenávistného příspěvku.

METODA

Výzkumná zpráva vychází z dat získaných prostřednictvím průzkumu realizovaného v rámci projektu *Kybernetičtí vůči plus-size lidem ve zpravodajských médiích: Role přihlížejících ve zmírňování sociálních patologií (CYBERPLUS)*. Data byla sbírána pomocí online dotazníku v **červenci 2024**. Konkrétně byla použita metoda CAWI, která účastníkům umožnila vyplnit dotazník jak na počítači, tak na mobilních zařízeních. Sbíráni dat provedla agentura CINT™. Cílový vzorek (rovnoměrně rozdělený podle genderu a věkových skupin) byl náhodně generován v několika online panelech používaných agenturou.

Agentura dodržuje etické standardy organizací ESOMAR, MRS, ARF, MRIA, AMA, AMSRO, Insights Association, ISO 20252, a ISO 26362. Naše sbírání dat bylo přezkoumáno a schváleno Etickou komisí Masarykovy univerzity (č. EKV-2023-121). Od každého účastníka výzkumu byl získán informovaný souhlas. Každá otázka obsahovala možnost odpovědi „Nevím“ nebo „Nechci odpovědět“. Účastníci mohli průzkum kdykoli opustit.

Konečný vzorek čítal **1 030 účastníků**, z nichž **1 000 vyplnilo dotazník až do konce**. Účastníci byli mladí lidé ve věku **16-25 let** ($M_{\text{věk}} = 20,4$; $SD = 2,8$) z **České republiky**; 51,5 % byly ženy, 48,2 % muži, 0,3 % nebinární a 0,4 % neuvedlo svůj gender. Účastníci, kteří neuvedli gender ($n = 4$), byli vyloučeni z analýz v tomto reportu. Vzhledem k nízkému počtu nebinárních účastníků ($n = 3$) nejsou tito respondenti zahrnuti ve výsledcích, kde jsou porovnávány genderové skupiny, ale jsou zahrnuti v celkových výsledcích (tj. tam, kde nejsou porovnávány genderové rozdíly).

Dotazník obsahoval jak uzavřené, tak otevřené otázky. Jejich znění (dostupné česky a anglicky) a podrobnosti o sběru dat a vývoji dotazníku (dostupné anglicky) naleznete v technické zprávě: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13305588>.

VÝSLEDKY

Reakce přihlížejících a genderové rozdíly

Přihlížející jsou **lidé, kteří jsou svědky kybernetických útoků nebo se setkávají s nenávisnými obsahy, aniž by byli sami jejich cílem**. To znamená, že nenávist, které jsou vystaveni, není namířena proti nim ani proti jejich skupině. Jejich reakce na tuto nenávist je však klíčová, protože může ovlivnit celou situaci. Přihlížející mohou převzít nenávistné postoje a zapojit se do útoků, nebo naopak mohou psát protiargumenty či bránit oběti. Také se mohou rozhodnout zůstat pasivní a jen situaci pozorovat. Toto však může být ostatními, včetně obětí, vnímáno jako tichý souhlas a schválení nenávisti.

Zeptali jsme se mladých českých lidí na to, jak by reagovali na negativní zpravodajské příspěvky a komentáře o lidech s nadváhou (takové, které je uráží nebo jsou v nich negativní stereotypy) na sociálních sítích. Rozlišili jsme tři kategorie možných reakcí: **pasivita** (tj., žádná reakce), **pozitivní reakce** (např. nahlášení nenávisných příspěvků, blokování autorů, psaní pozitivních komentářů, zpráv nebo příspěvků o lidech s nadváhou), and **negativní reakce** (např. lajkování nenávisných příspěvků, psaní negativních komentářů nebo šíření nenávisného obsahu).

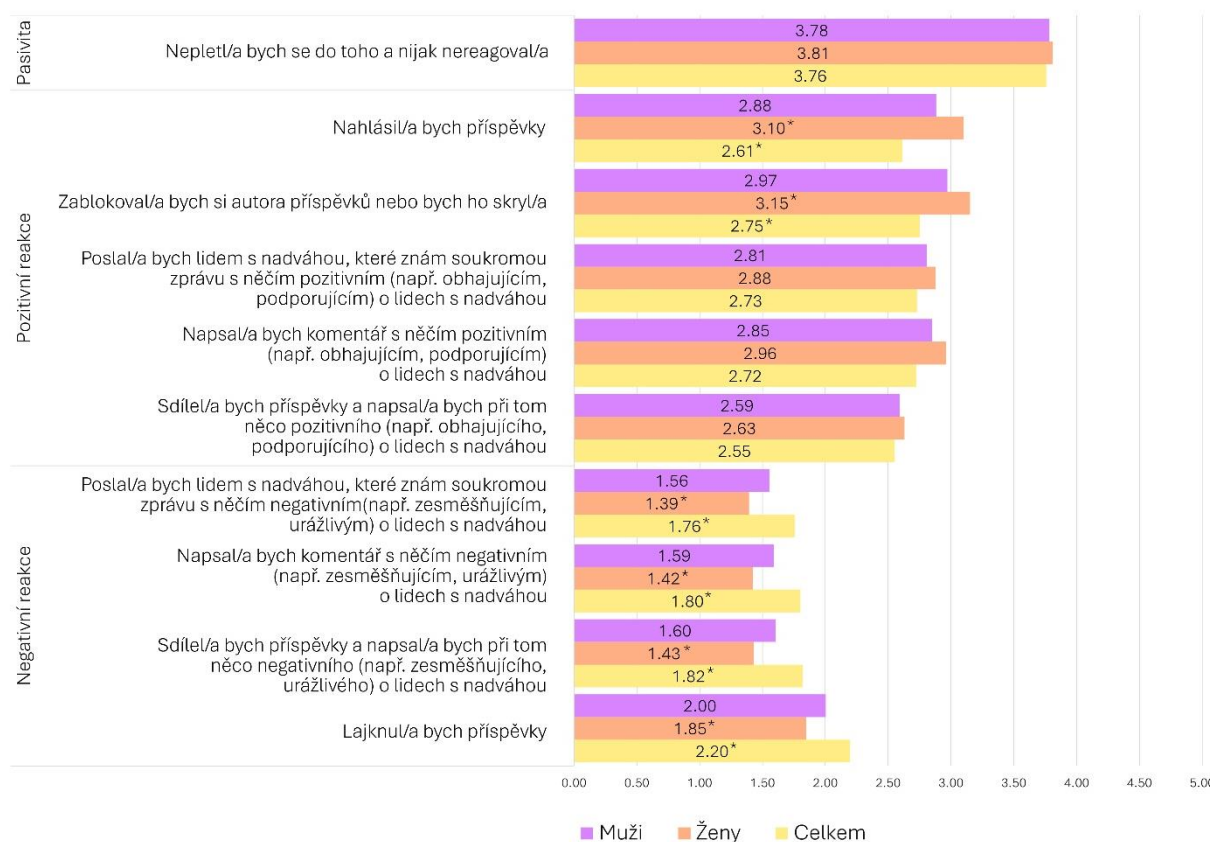
Jak ukazuje Obrázek 1, mladí **lidé v průměru nejvíce volili zůstat pasivní a nijak nereagovat**. Pozitivní reakce byly druhou nejčastější možností, zatímco negativní reakce byly nejméně pravděpodobné.

Zaměřili jsme se také na rozdíly v reakcích mužů a žen. Zjistili jsme, že **muži častěji než ženy uváděli, že by reagovali negativní způsobem**, např. posílali lidem s nadváhou negativní zprávy, psali negativní komentáře, nebo sdíleli nenávisné příspěvky.

Naopak **ženy měly mírně větší tendenci k pozitivním reakcím**, jako je nahlášení nenávisných příspěvků nebo zablokování/ztlumení osoby, která je zveřejnila. V ostatních pozitivních reakcích (např. psaní pozitivních komentářů a zpráv nebo sdílení příspěvků s něčím pozitivním o osobách s nadváhou) však mezi muži a ženami rozdíly nebyly.

Ani v kategorii pasivity nebyly zjištěny žádné genderové rozdíly, a **muži i ženy by zůstali pasivní přibližně ve stejné míře**.

Obrázek 1. Reakce mladých lidí na negativní zpravodajské příspěvky a komentáře o lidech s nadváhou na sociálních sítích (průměr).

Poznámky: Výsledky pro celý vzorek zahrnují i nebinární osoby (N = 1 026). Výsledky se zahrnutím genderových rozdílů zahrnují pouze ženy a muže (n = 1 023). Účastníci výzkumu viděli několik zpravodajských příspěvků s komentáři na sociálních sítích. Příspěvky negativně (urážlivě, zesměšňujícím způsobem) zobrazovaly lidi s nadváhou. Otázka: *Lidé, kteří takové příspěvky na sociálních sítích vidí, se mohou zachovat různě. Níže si můžete prohlédnout seznam některých možných reakcí na ně. Jak je pravděpodobné, že byste takto zareagoval/a vy?* Možnosti odpovědí byly v rozmezí (1) rozhodně ne až (5) rozhodně ano.

Abychom lépe porozuměli reakcím mladých lidí, **položili jsme jim také otevřené otázky, v rámci kterých mohli podrobněji vysvětlit a zasadit do kontextu důvody jejich volby konkrétních reakcí.** Jejich odpovědi odhalily několik zajímavých témat, přičemž jsme vybrali několik příkladů, které ilustrují důvody zmiňované u každé ze tří kategorií reakcí.

Pasivita

Mnoho mladých lidí uvedlo, že **preferují nereagovat na žádný obsah na sociálních sítích**, a to bez ohledu na to, zda s ním souhlasí nebo nesouhlasí. Raději zůstávají pasivními pozorovateli.

Celkově se nerad projevují na sociálních sítích.

Muž, 21 let

Sociální sítě moc často nepoužívám. A když už ano, tak pouze čtu, ale nikdy nekomentuji, nepřeposílám atd.

Žena, 18 let

Zapojovat se do diskuse v komentářích je blbost bez ohledu na téma; nemá to smysl. Nezapojuji se do diskuse ani s pozitivními poznámkami.

Žena, 25 let

Většinou pouze pozoruji a nijak se do toho nepletu.

Muž, 16 let

Někteří mladí lidé také reflektovali **roli algoritmů na sociálních sítích** (tj. automatizovaných systémů, které rozhodují o tom, jaký obsah lidé uvidí na základě toho, co lajkovali, sdíleli nebo čemu věnovali čas dříve). Uváděli, že reagování na kybernetické nebo negativní příspěvky o lidech s nadváhou by mohlo způsobit, že podobný obsah se jim v budoucnu bude ukazovat častěji, čemuž se chtěli vyhnout.

Nehodlám se při čtení příspěvků vyprovokovat k tomu, abych na to nějak zareagovala. To je přesně cíl lidí, kteří to píšou. Jen bych tím zvýšila povědomí o nesmyslech, co píšou. Nebudu v tomto podporovat algoritmus – nebudu reagovat.

Žena, 20 let

Reakce na jakékoli články s podobnými „chytlavými“ a ubohými nadpisy by mi do budoucna zbytečně zahlcovala sociální sítě.

Žena, 22 let

Někteří účastníci výzkumu také uváděli, že **negativní a nenávistné příspěvky jsou často navrženy tak, aby u publika vyvolaly reakce a podněcovaly odpovědi**, což by zvýšilo jejich dosah. Proto se raději rozhodli nenechat se vyprovokovat k reakci a zůstat pasivní.

Rozhodně mi nepřijde v pořádku psát takové útočné věci proti obézním lidem. Myslím, že je důležité nedávat tomu žádnou pozornost. Na to autoři čekají.

Žena, 24 let

Podobně byla volba některých mladých lidí zůstat pasivní spojena s **obavou z konfliktu**. Nechtěli reagovat, protože se obávali, že reakce—zejména veřejná nebo konfrontační—by mohla vyvolat hádky, vystupňovat napětí nebo dokonce způsobit, že by se sami stali cílem online útoků.

Nechci pod takové příspěvky nic psát a vůbec s nimi nechci mít nic společného. Nejsou správné, ale nechci přijít do konfliktu.

Žena, 17 let

Veřejné pozitivní reakce bych se bála, jelikož by na ni jiní lidé mohli zareagovat ještě horšími slovy, než byly v původním příspěvku a situaci ještě zhoršit.

Žena, 21 let

Pozitivní reakce

Mnoho z mladých lidí vyjádřilo názor, že váha a fyzický vzhled jsou záležitostmi osobní svobody a že **nikdo by neměl být souzen nebo kritizován za to, jak vypadá**. Toto však ne vždy znamenalo, že by se sami rozhodli reagovat na nenávistné příspěvky reagovat, ale spíše to znamenalo odmítání a odsuzování negativních reakcí či kybernenávisti jako takové.

Nepřijde mi to moc v pohodě, takhle se do lidí navázat kvůli váze.

Muž, 21 let

Takové příspěvky jsou hanlivé a ubližují lidem. Každý má svůj život a ostatním není nic do toho, jak vypadají nebo jak ho žijí.

Žena, 19 let

Velmi častým důvodem pro volbu pozitivních reakcí byla **empatie vůči lidem s nadváhou**, a to jak od mladých lidí, kteří osobně zažili kritiku kvůli své váze, tak od těch, kteří takovou kritiku nezažili, ale dokázali se vcítit do lidí s nadváhou.

Mám doma sama blízkého, který trpí nadváhou, a není příjemné číst tyto urážlivé příspěvky.

Žena, 19 let

Mám přátele s nadváhou a jejich váha neovlivňuje to, co si zaslouží nebo jací lidé jsou to uvnitř. Nikdo si nezaslouží šikanu za své tělo.

Žena, 20 let

Sama jsem se potýkala s nadváhou, vím, jaké to je. Není to příjemné poslouchat komentáře na své tělo, někdy za to člověk opravdu nemůže.

Žena, 20 let

Někteří účastníci výzkumu také zmiňovali potenciální **negativní důsledky pro lidi s nadváhou**, kteří uvidí takové negativní a nenávistné příspěvky na sociálních sítích.

Přijde mi to nefér. Někteří lidé se kvůli těmto příspěvkům mohou cítit opravdu špatně a ubližovat si.

Muž, 23 let

Negativní komentáře a celkově sociální sítě mohou lidem ublížit. Lidé, kteří jsou schopni ubližovat přes sociální sítě, nejsou lidé. Obezita není jenom když se lidé přejídají, ale mohou být nemocní. Nikdy bych si nedovolila, jakkoliv je urazit, protože následky mohou být smrtící nejen pro lidi kteří si to berou k srdci ale i pro nás – žít s pocitem, že se někdo kvůli našemu komentáři usmrtil.

Žena, 19 let

Negativní reakce

Ačkoliv negativní reakce byly mladými lidmi voleny v nejmenší míře, někteří z nich by si je přesto vybrali. Důvody byly často spojené s obavami o zdraví lidí s nadváhou **a zdravotními dopady obezity**. Někteří mladí lidé vnímali podobné negativní příspěvky na sociálních sítích jako **nezbytnou kritiku**, která by mohla motivovat lidi s nadváhou zhubnout a předejít tak možným zdravotním problémům.

Tlustí lidé jsou zátěž zdravotnictví, obezita by neměla být podporována.

Muž, 21 let

Já jsem dokázal změnit svou váhu jen díky takovýmto „připomínkám“.

Muž, 18 let

Nechtěl bych někomu ublížit [...] Ale samotný příspěvek může některé lidi motivovat k tomu, aby změnil svůj životní styl.

Muž, 21 let

Někteří účastníci výzkumu také ospravedlňovali negativní příspěvky a reakce tím, že jsou součástí **svobody projevu na internetu**.

Na internetu platí volnost a svoboda slova, ať si každý píše, co chce.

Muž, 21 let

Myslím si, že je zde svoboda slova čili si každý může říkat, co chce. I když je pravda, že svoboda jednoho končí tam, kde začíná svoboda druhého. Za mě je nadváha volba, stejně jako být fit, oboje je těžké, jenom každé trochu jinak.

Muž, 18 let

PRAKTICKÁ DOPORUČENÍ

Naše výsledky zdůrazňují potřebu podporovat empatii vůči lidem s nadváhou a vzdělávat mladé lidi o dopadech kybernetické nenávisti na její oběti. Tato snaha by mohla být součástí vzdělávacích diskusí o respektu, slušnosti a svobodě projevu na internetu. Cílené intervence by mohly mířit na mladé muže, kteří měli větší tendenci vybírat negativní reakce než ženy.

Dále navrhuje povzbuzovat přihlížející, aby podnikali proaktivní kroky, jako je nahlášení, blokování nebo ztlumení nenávistných účtů a obsahu. Poskytovatelé platforem by dále měli zvyšovat povědomí o dopadech algoritmů, což byla jedna z obav vyjádřených našimi účastníky. Zvýšení informovanosti o algoritmech by mladým uživatelům mohlo pomoci pochopit, jak jejich předchozí online chování a interakce formují obsah, který se jim zobrazuje, a jejich potenciální reakce na kybernetickou nenávist by byly více informované.

V neposlední řadě by vzdělávací úsilí mělo být zaměřeno také na snižování stigmatizace nadváhy a na zpochybňování negativních stereotypů o předsudků o lidech s nadváhou. Podporování otevřeného dialogu o tělesné rozmanitosti je klíčové pro vytvoření inkluzivního a podporujícího online prostředí.

REFERENCE

Council of Europe. (2022). *Combatting hate speech*. Council of Europe. <https://rm.coe.int/prems-083822-gbr-2018-recommendation-on-combating-hate-speech-memorand/1680a70b37>

Machackova, H., Blaya, C., Bedrosova, M., Smahel, D., & Staksrud, E. (2020). *Children's experiences with cyberhate*. EU Kids Online. <https://doi.org/10.21953/lse.zenkg9xw6pua>

Ilustrace lidí na titulní straně vycházejí z ilustrací vytvořených uživatelem macrovector na Freepik.

APENDIX

Genderové rozdíly v reakcích přihlížejičích. Výsledky *t*-testů pro nezávislé výběry.

Statisticky významné rozdíly:

- Lajкнуl/a bych příspěvky: $t(938) = -5.18, p < .001$, Cohenovo $d = -0.33$.
- Sdílel/a bych příspěvky a napsal/a bych při tom něco negativního (např. zesměšňujícího, urážlivého) o lidech s nadváhou: $t(867) = -7.76, p < .001$, Cohenovo $d = -0.33$.
- Napsal/a bych komentář s něčím negativním (např. zesměšňujícím, urážlivým) o lidech s nadváhou: $t(872) = -7.44, p < .001$, Cohenovo $d = -0.50$.
- Poslal/a bych lidem s nadváhou, které znám, soukromou zprávu s něčím negativním (např. zesměšňujícím, urážlivým) o lidech s nadváhou: $t(856) = -6.93, p = .658$, Cohenovo $d = -0.48$.
- Zablokoval/a bych si autora příspěvků nebo bych ho skryl/a: $t(935) = 3.14, p < .001$, Cohenovo $d = 0.21$.
- Nahlásil/a bych příspěvky: $t(922) = 3.93, p = .751$, Cohenovo $d = 0.26$.

Statisticky nevýznamné rozdíly:

- Sdílel/a bych příspěvky a napsal/a bych při tom něco pozitivního (např. obhajujícího, podporujícího) o lidech s nadváhou: $t(955) = -0.44, p = .067$, Cohenovo $d = -0.03$.
- Napsal/a bych komentář s něčím pozitivním (např. obhajujícím, podporujícím) o lidech s nadváhou: $t(951) = 1.84, p = .571$, Cohenovo $d = 0.12$.
- Poslal/a bych lidem s nadváhou, které znám, soukromou zprávu s něčím pozitivním (např. obhajujícím, podporujícím) o lidech s nadváhou: $t(952) = 0.57, p < .01$, Cohenovo $d = 0.04$.
- Nepletl/a bych se do toho a nijak nereagoval/a: $t(920) = 0.32, p < .001$, Cohenovo $d = 0.02$.

Kontakt

Marie Jaroň Bedrošová

Interdisciplinární výzkum internetu a společnosti

Fakulta sociálních studií

Masarykova Univerzita, Brno

marie.bedrosova@mail.muni.cz

CYBERPLUS+

linktr.ee/cyberplus_2024

MUNI
FSS

Interdisciplinární
výzkum internetu
a společnosti

AcMe
Research Group